

הלכות שבת פרק כה

א. יש כלי שמלאכתו להתר, והוא הכלי שמתר לעשות בו בשבת דבר שנעשה לו כגון כוס לשתות בו, וקערה לאכל בה, וסכין לחתוך בו בשר ופת, וקרדום לפצע בו אגוזים, וכיוצא בהן.

ב. ויש כלי שמלאכתו לאסור, והוא הכלי שאסור לעשות בו בשבת דבר שנעשה לו כגון מכתשת ורחים וכיוצא בהן, שאסור לכתש ולטחן בשבת.

ג. כל כלי שמלאכתו להתר בין היה שלעץ, או שלחרס, או שלאבן, או שלמתכת מתר לטלטלו בשבת, בין בשביל עצמו שלכלי, בין לצורך מקומו, בין לצורך גופו. וכל כלי שמלאכתו לאסור בין היה שלעץ, או שלחרס, או שלאבנים, או שלמתכת מתר לטלטלו בשבת, בין לצורך גופו, בין לצורך מקומו; אבל בשביל עצמו שלכלי, אסור.

ד. פיצד: מטלטל הוא את הקערה שלעץ לאכל בה, או לישב במקומה; או כדי שלא תגנב, וזה הוא בשביל עצמו. וכן אם טלטל אותה מן החמה, כדי שלא תיבש ותשבר, או מן הגשמים, כדי שלא תתפח ותפסד הרי זה טלטול בשביל עצמה; ומתר מפני שמלאכתה להתר.

ה. וכן מטלטל הוא הרחים או המכתשת לשבר עליה אגוזים, או לעלות עליה למטה וזה הוא לצורך גופו; או לישב במקומה. אבל אינו מטלטלה כדי שלא תשבר, ולא כדי שלא תגנב. וכן כל כיוצא בזה.

ו. וכל שאינו כלי כגון אבנים, ומעות, וקנים, וקורות, וכיוצא בהן אסור לטלטלן. אבן גדולה או קורה גדולה אף על פי שהיא נטלת בעשרה בני אדם אם יש תורת כלי עליה, מטלטלים אותה. דלתות הבית אף על פי שהן כלים, לא הוכנו לטלטול; לפיכך אם נתפרקו, אפלו בשבת אין מטלטלין אותן. וכן העפר והחול והמת, אין מזיזין אותן ממקומן; ובן שמונה חי הרי הוא כאבן, ואסור לטלטלו.

ז. מתר לטלטל הכלי, אפלו שלא לצורך תשמישו, אלא לעשות בו מלאכה, שלא נעשה לשמשה. פיצד נוטל אדם קרנס לפצע בו אגוזים, קרדום לחתוך בו דבלה, מגרה לגור בה את הגבנה, מגרפה לגרף בה את הגרגרות, את הרחת ואת המזלג לתת עליו אכל לקטן, את הכוש ואת הכדכד לדחף בו, מחט שלסקאין לפתח בו את הדלת, את המכתשת לישב עליה. וכן כל כיוצא בזה.

ח. ומטלטל אדם מחט שלייד השלמה, לטל בה את הקוץ; אבל אם נטל הקצה הנקוב שלה, או הקצה החד אין מטלטלין אותה. ואם היתה גלם ועדין לא נקבה, מתר לטלטלה.

ט. כל כלי שמקפיד עליו שמא יפחתו דמיו כגון כלים המקצים לסחורה, וכלים היקרים ביותר שמקפיד עליהן שמא יפסדו אסור לטלטלן בשבת; וזה הוא הנקרא מקצה מחמת חסרון כיס, כגון המסר הגדול, ויתד שלמחרשה, וסכין שלטבחים, וחרב שלאשכפים, וחצין החרשים, וקרנס הבשמים, וכיוצא בהן.

י. כל כלי שהקצה מחמת האסור, אסור לטלטלו כגון נר שהדליקו בו בשבת, והמנורה שהיה הנר עליה, ושלחן שהיו עליו מעות. אף על פי שכבה הנר, או שנפלו המעות אסור לטלטלן: שכל כלי שהיה אסור לטלטלו בין השמשות נאסר לטלטלו כל השבת כלה, אף על פי שהלך דבר שגורם לו האסור. אבל כלי המקצה מחמת מאוס כגון נר ישן שלנפט, וכלי הצואה, וכיוצא בהן מתר לטלטלן בשבת, אם הצרך להן.

יא. כל הכלים הנטלין בשבת שנתפרקו דלתותיהן, כגון דלתות תבה ומגדל בין שנתפרקו בשבת, בין שנתפרקו קדם השבת מתר לטלטל אותן דלתות. וכן כל הכלים הנטלין בשבת שנשברו בין קדם שבת, בין בשבת שבריהן נטלין: והוא, שיהיו עושין מעין מלאכה; כיצד שברי ערבה לכסות בהן את פי החבית, שברי זכוכית לכסות בהן את פי הפך, וכן כל כיוצא בזה. אבל אם אין השברים ראויין למלאכה כלל, אסור לטלטלן.

יב. כל כסויי הכלים, נטלים בשבת והוא, שיש תורת כלי עליהן. היה כלי מחבר בקרקע, כגון חבית הטמונה בארץ אם יש לכסוי שלה בית אחיזה, מטלטלין אותו; ואם לאו, אין מטלטלין אותו. וכן כסויי הקרקעות, כגון בורות וחריצין אין מטלטלין כסוי שלהן, אלא אם כן יש לו בית אחיזה. כסוי התנור אף על פי שאין לו בית אחיזה, מתר לטלטלו.

יג. שני דברים, אחד אסור לטלטלו ואחד מתר לטלטלו, והן סמוכים זה לזה או זה על זה או זה בזה, ובזמן שמטלטלין אחד מהן יטלטל השני אם היה צריך לדבר שמתר לטלטלו, מטלטלו ואף על פי שדבר האסור מטלטל עמו; ואם היה צריך לטלטל דבר האסור, לא יטלטלנו באותו דבר המתר.

יד. כיצד: פגה שהיתה טמונה בתבן, והררה שהיתה על גבי הגחלים תוחבן בכוש או בפדכד ונוטלן, ואף על פי שהתבן והגחלים ננערים בשעת נטילה; וכן לפת או צנונות שהיו טמונים בעפר, ומקצת העלים מגלים שומטן בשבת בעלה שלהן, ואף על פי שהעפר ננער. אבל אם היה כפר או תינוק על גבי האבן, או על גבי הקורה לא יטלטל האבן או הקורה, בכפר או בתינוק שיש עליה. וכן כל כיוצא בזה.

טו. נוטל אדם את בנו שיש לו געגועין עליו, והאבן בידו; אבל לא דינר שאם יפל הדינר, יטלנו האב בידו. כלכלה שהיתה נקובה, וסתם נקב שלה באבן מתר לטלטלה, שהרי האבן נעשת כדפן. היתה הכלכלה מלאה פרות, והאבן בתוך הפרות אם היו הפרות רטבים כגון ענבים ותתים, נוטל אותה כמות שהיא: שאם ינער הפרות, יטנפו בעפר; ובמקום הפסד, לא גזרו.

טז. חבית ששכח אבן על פיה מטה על צדה, והיא נופלת; היתה בין החביות, מגביהה למקום אחר והאבן עליה, ומטה על צדה שם, והאבן נופלת. וכן השוכח מעות על הכר, וצריך לפר נוער את הכר, והן נופלות; ואם צריך למקום הכר, נוטל את הכר והמעות עליו. אבל אם הניח המעות מערב שבת על הכר, או הניח האבן על פי החבית הרי אלו אסורין לטלטלן, ואפלו נפלו המעות והאבן: שהרי נעשו בסיס לדבר האסור.

יז. האבן שבקרויה אם ממלאין בה, ואינה נופלת, הרי היא

במקצת הקרויה, ומתר למלאות בה; ואם לאו, אין ממלאין בה. בגד שעל הקנה, שומטו מן הקנה.

יח. פרות שאסור לאכלן כגון פרות שאינם מעשרין, אפלו הן חביבין במעשר מדבריהם, או מעשר ראשון שלא נטלה תרומתו, או תרומה טמאה, או מעשר שני והקדש שלא נפדו כהלכתן אסור לטלטלן; אבל הדמאי, הואיל וראוי לעניים, וכן מעשר שני והקדש שפדין, אף על פי שלא נתן החמש מתר לטלטלן.

יט. מטלטל ישראל התרומה, אף על פי שאינה ראויה לו; ומטלטלין תרומה טמאה עם הטהורה או עם החלין, אם היו שניהם בכלי אחד. במה דברים אמורים, בשהיתה הטמאה למטה, והיו פרות המטנפין בקרקע שאם ינער אותן, יפסדו. אבל אם היו אגוזים ושקדים וכיוצא בהן נוער הכלי, ונוטל הטהורה או החלין; ומניח הטמאה. ואם היה צריך למקום הכלי בין שהטהורה למעלה בין שהיתה למטה, מטלטל הכל כאחד.

כ. מדבך שלאבנים שחשב עליו מבעוד יום אם למדום, מתר לישב עליהן למחר; ואם לאו, אסור. חריות שלדקל שגרדן לעצים, ונמלך עליהן מערב שבת לשיבה מתר לטלטלן; וכן אם ישב עליהן מערב שבת, מתר לטלטלן.

כא. הקש שעל המטה לא ינענעו בידו, אבל מנענעו בגופו; ואם היה מאכל בהמה, מתר לטלטלו. וכן אם היה עליו פר או סדין וכיוצא בהן מנענעו בידו, שהרי נעשה כמי שישב עליו מבעוד יום. המכניס קפה שלעפר לביתו אם יחד לה קרן זוית מערב שבת מטלטלו בשבת, ועושה בו כל צרכיו.

כב. אסור לבטל כלי מהכנו, מפני שהוא פסותר. פיצד: לא יתן כלי תחת הנר בשבת, לקבל את השמן הנוטף שהשמן שבנר, אסור לטלטלו, וכשיפל לכלי, יאסר טלטול הכלי שהיה מתר; וכן כל כיוצא בזה. לפיכך אין נותנין כלי תחת התרנגולת לקבל ביצתה, אבל כופה הוא הכלי עליה. וכן כופה הכלי על כל דבר שאסור לטלטלו, שהרי לא בטלו: שאם יחפץ, יטלנו.

כג. נותנין כלי תחת הדלף; ואם נתמלא הכלי שופך ושונה, ואינו נמנע: והוא, שיהיה הדלף ראוי לרחיצה. אבל אם אינו ראוי, אינו נותן; ואם נתן, מתר לטלטלו במים המאוסין שבו: שאין עושין גרף שלרעי, לכתחלה.

כד. חבית שלטבל שנשברה, מביא כלי ומניח תחתיה: הואיל ואם עבר ותקנו, מתקן הרי הוא כמתקן. ונותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות, מפני שאין בהן ממש, ומתר לטלטל הכלי. קורה שנשברה אין סומכין אותה בספל, או בארוכות המטה: אלא אם כן היו רוחים, וכל זמן שיחפץ יטלים כדי שלא יבטל כלי מהכנו. ופורסין מחצלת על גבי אבנים בשבת; או על גבי פורת דבורים בחמה מפני החמה, ובגשמים מפני הגשמים ובלבד שלא יתכוון לצוד: שהרי נוטלה בכל עת שירצה. וכופין את הסל בשבת לפני האפרוחים, בשביל שיעלו עליו וירדו שהרי מתר לטלטלו, כשירדו מעליו. וכן כל כיוצא בזה.

כה. בהמה שנפלה לבור או לאמת המים אם יכול לתן לה פרנסה במקומה, מפרנסין אותה עד מוצאי שבת. ואם לאו,

מביא פרים וכסותות ומניח תחתיה ; ואם עלתה, עלתה : ואף על
פי שבטל כלי מהכנו, שהרי משליכו לבור לתוך המים מפני
צער בעלי חיים, לא גזרו. ואסור להעלותה, בידו. וכן אין
עוקרין בהמה חיה ועוף בחצר, אבל דוחין אותן עד שיכנסו ;
ומדדין עגלים וסוּחִים. תרנגלת שברחה, אין מדדין אותה,
מפני שהיא נשמטת מן היד, ונמצאו אגפיה נתלשין ; אבל
דוחין אותה, עד שתכנס.